

derived from the names of political parties and political organizations represented in political discourse less. Thoroughly analyzed nomination to describe modern mythological characters – legendary heroes. Posted specificity of formation and functioning of tokens generated from symbolic place names. Separately defined onym category evaluative nature, of parts of varying affiliation. The proposed typology illustrated factual material collected from the media. It traces the main ways of formation onym's lexicon in Ukrainian political discourse set quantitative indicators analyzed tokens outlines the prospects for further research.

Key words: *political discourse, political myth, onym, anthroponym, place name, onym's lexicon.*

Отримано: 15.10.2015 р.

УДК 808. 3-541. 42: 800. 23

Ліпич В.М.

КОМПОЗИТИ-ІНСТРУМЕНТАЛЬНІ НАЙМЕНУВАННЯ З НУЛЬОВИМ ФОРМАНТОМ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Морфологічне словотворення виступає основним джерелом поповнення іменникової системи в усі періоди розвитку української мови. Воно характеризується відповідними способами і засобами, які неоднаково виявлялися в процесі формування певних лексико-семантичних груп субстантивів. Тому однією з найважливіших проблем дериватології є визначення особливостей і ступеня продуктивності способів морфологічного типу словотвору іменників у різні періоди розвитку мови. Малодослідженим у галузі субстантивного морфологічного словотворення постає композитно-суфіксальний спосіб, хоч він і не обділений увагою мовознавців.

Об'єктом нашого дослідження є інструментальні найменування, які творяться за допомогою поєднання основ слів з одночасною матеріально не вираженою суфіксацією. Композитні субстантиви з нульовим формантом неодноразово привертала увагу дослідників української мови. Явище нульсуфіксації в діакронії досліджували П. Білоусенко, Л. Гумецька, у синхронії – Н. Клименко, О. Пінчук, Л. Родніна, Л. Третевич та ін. Учені зазначають, що в словотвірній системі сучасної української мови нульовий суфікс посідає значне місце. Проте низка проблем, що стосуються нульсуфіксального способу словотворення, залишаються не розв'язаними: не виявлений кількісний склад нульсуфіксальних дериватів у сучасній українській мові, не досліджене докладно питання лексико-словотвірної семантики цих похідних, не визначено ємність словотвірних типів тощо. Залишається також актуальним дослідження місткості функціонально-семантичного поля *nomina instrumenti*, потребують ґрунтовного вивчення та опису й нульсуфіксально-складні деривати – назви інструментів. Аналіз динаміки словотворення згаданих композитів дає важливий матеріал для розуміння будови й функціонування розглянутих одиниць у дериваційній системі сучасної української мови.

До категорії інструментальності, за визначенням О. Безпояско, К. Городенської [див. 1], належать такі назви: 1) знаряддя і засоби дії; 2) інструменти домашнього вжитку, сільськогосподарські інструменти; 3) прилади, пристрої, апарати, верстати; 4) посуд, яким користується особа-діяч. Л. Мурзіна відносить до категорії *nomina instrumenti* такі найменування: 1) назви знарядь дії – “конкретні неживі предмети, що використовуються для успішного завершення дії”; 2) назви засобів дії – “неживі предмети, за допомогою яких реалізується дія” [5, 64]. І. Ташпулатова вважає, що поняття “знаряддя дії” доцільно використовувати в широкому значенні – від примітивного до високого рівня складності їх виготовлення та використання [9]. Н. Сніжко зазначає, що лексико-семантичне поле інструментальності складається з 7 лексико-семантичних груп: 1) назви інструментів, 2) назви машин, 3) назви знарядь, 4) назви апаратів, 5) назви пристроїв, 6) назви механізмів, 7) назви приладів. Крім того, кожна з названих груп має своє розгалуження, напр., назви інструментів (назви чоботарських інструментів, назви ковальських інструментів тощо) [див. 8].

Спираючись на дослідження вчених, до словотвірної категорії *nomina instrumenti* можемо віднести п'ять типів дериватів: 1) назви власне інструментів (ковальські, музичні, теслярські, ті, що використовуються у різних галузях промисловості, у побуті тощо); 2) найменування рибальських снастей, мисливського лаштування та їх частин; 3) назви приладів, пристроїв, механізмів (у механіці, техніці, будівництві і т.ін.) та їх частин; 4) назви машин та їхніх частин; 5) назви посуду та його частин.

Нульові словотворчі засоби давньоруськоукраїнської мови XI – XIII ст. виникли на базі матеріально виражених тематичних суфіксів індоєвропейської епохи, а тому слова згаданого типу

творення спочатку мали в своїй структурі кореневу, суфіксальну й флексійну морфему: **бѣгъ** (*bĕg – o – s), **ходъ** (*chod – o – s) тощо. Такі іменники належали до тематичних безсуфіксних утворень. Тематичні голосні *а, *о, *и спочатку служили засобом іменникового словотвору, первинне їх значення зараз вже не відновлюється.

Суфікси **-ъ, -ь, -а** в праслов'янській мові мали специфічний характер, вони поєднували в собі дві функції: словотвірну й флексійну, тобто виконували роль дериваційних формантів і одночасно вказували на належність дериватів до певного типу відмінювання. Ця двофункціональність була рисою, яка суттєво відрізняла структури з нульовим суфіксом від дериватів з матеріально вираженим формантом [2, 21].

Давньоруськоукраїнська мова як вихідна мовна система формування словотвірної структури східнослов'янських мов обмежено використовувала нульовий суфікс для творення полікореневих слів. Чисте складення й нульова суфіксація в творенні композитів були представлені в пам'ятках XI – XIII ст. невеликою кількістю похідних.

В історії української мови сформувались два основних структурних типи композитно-нульсуфіксальних іменників: з опорним дієслівним компонентом і з опорним іменниковим компонентом. Серед аналізованих похідних лексем спостережені лише структури з опорним дієслівним компонентом. Виділення словотворчого нульового суфікса в них зумовлюється функціональною тотожністю цього типу з деякими композитно-суфіксальними типами, що мають матеріально виражений суфікс. “Основний принцип ... виділення нульового суфіксального елемента – такий же, що і при виділенні нульових флексій у словозмінних парадигмах: якщо якість значення (граматичне чи словотвірне) ... у більшості випадків виражається певною морфемою (суфіксом, флексією), то при відсутності такої морфемі та будь-яких інших формальних засобів вираження цього значення можна виділяти нульову морфему, що несе в собі те ж значення” [2, 78].

Похідні, структура яких поєднувала основи іменників і дієслів, співвідносилися зі словосполученнями з об'єкними відношеннями між компонентами.

У давньоруськоукраїнській мові спостережені композитно-нульсуфіксальні іменники з опорним вербальним компонентом, що номінували знаряддя дії, названої опорною дієслівною основою й спрямованої на об'єкт, вказаний першим компонентом складення, наприклад: *гѣла имѣи ѿ воды водоносѣ* (1283 ЄС 63) “посуд для зберігання води”.

В обстежених пам'ятках наступних періодів цей дериват мав дещо видозмінене значення: *водоносѣ*, *сraterra* (сер.ХVIII СлЛекс 146) “посудина, у якій змішували вино з водою”. Разом з тим фіксуються нові деривати: *мѣхоносѣ*, *saccarius* (358) “мішок для хутра”; колодезь в замку *с колоротомѣ*; тые *макозони*, що куха(р)ки маѣ мну(т) (к.ХVII КЗ 152); меду *макоме(р)тѣ* повен наптопавѣ (1719 ДНМ 104) (успадковане з праслов'янського лексичного фонду: **makotьrtь* – характерне для східнослов'янських мов складення з **makъ* та похідного від дієслова **terti* (ЭССЯ ХVII 141)); утерти вѣ *макѣтрѣ* цибулѣ (1788 161); *воловодѣ* (ХVIII МТимч I 112) “налигач; моток вірвовки у п'ять сажнів, на якій водять волів”.

Аналізовані похідні з субстантивно-вербальними основами підпорядковані схемі слів, що описуються перифразою *N + V + III* → те, у чому *VN*; → те, що *NV*: *водонос* → *те, у чому носять воду*; *макотертѣ* → *те, у чому труть мак*; *колоротѣ* → *те, що вертить коло*.

Структурний тип безсуфіксних композитів у давньоруськоукраїнській і середньоукраїнській мові хоч і був малопродуктивним, але базувався на живій народній мові й функціонував майже поза церковнослов'янським впливом, тобто ці іменники більше відповідали народним мовним традиціям, успадкованим ще з праслов'янської епохи.

Занепад зредукованих голосних викликав зміни у формально-фонетичних модифікаціях нульового форманта. “Так, на місці давнього поєднання нульового суфікса й матеріально вираженої флексії **-ь** або **-ъ** виник формант, який являє собою єдність нульового суфікса й нульового закінчення” [2, 66]. У середньоукраїнській мові він виступав у двох модифікаціях: **-III + -а(а)**, **-III + -III** (нульовий суфікс + закінчення **-а(а)**, нульовий суфікс + нульове закінчення), причому треба відзначити, що формант із закінченням **-а** значно активніше використовувався для творення монокореневих нульсуфіксальних іменників.

Композити з матеріально не вираженим суфіксом представлені в мові наступних століть, як і в давньоруськоукраїнській період, лише конструкціями з опорним вербальним компонентом.

У новоукраїнській мові нульовий суфікс виявляв високу активність у творенні композитів-назв пристроїв і механізмів: *вітрогон* (Гр I 242) “вентилятор”; *дощомір* (Гр I 439, Шел 21); *дрібногляд* (Гр I 444) “мікроскоп”; *однорук* (Гр III 41) “невеликий молот коваля”; *тепломір* (Гр IV 255); *газопровід* (Саб 72); *однорук* (Саб 180) “невеликий ручний молоток”; *висотомір* (Шел 3); *водобій* (Шел 10); *водовказ* (Шел 11); *водостік* (Шел 11, СТГ 28); *хвилевказ* (Шел 11); *повітрохід* (Шел 11); *димохід* (Шел 15, СТГ 62, СУМ II 279); *окомір* (Шел 16); *зернопровід* (Шел 29); *мотосмок* (Шел 49); *мототяг* (Шел 49); *піскомет* (Шел 65); *пилlovak* (Шел 78); *рейкоріз* (Шел 82); *самовар*

(Шел 84); *тихорух* (вид млина) (Шел 95); *оцтомір* (Шел 99); *вітровказ* (Шел 102); *повітронідиома* (Шел 109); *газохід* (Шел 15); *водогін* (Огієнко 20, СУМ I 719); *бензоріз* (РУТС 25); *голковід* (РУТС 155); *каверномір* (РУТС 169) (від *міряти каверну*, *каверна* – порожнина в гірській породі); *борошномел* (РУТС 250); *нафтогазопровід* (РУТС 278); *пилоріз* (РУТС 361); *хордокутомір* (РУТС 610); *водомір* (СТГ 26, СУМ I 720); *нафтомір* (СТГ 142); *солемір* (СТГ 234, СУМ IX 442); *сухозолоть* (СТГ 180) “сріблясті чи золотисті нитки, з яких тчуть парчеву тканину”; *автосамоскид* (СУМ I 14) “автомашина, що розвантажуються автоматично”; *вітрогон* (СУМ I 688) “приспособування для створення сильної течії повітря”; *вітромір* (СУМ I 689) “прилад, за допомогою якого вимірюють силу вітру”; *водозлив* (СУМ I 720) “отвір для зливання води”; *вологомір* (СУМ I 728); *водопровід* (СУМ I 721); *гвинторіз* (СУМ II 44) “інструмент для нарізування гвинтової або спіральної різьби”; *глибиномір* (СУМ II 82); *далекомір* (СУМ II 208); *димовідвід* (СУМ II 278); *електробур* (СУМ II 468) “вибійна машина з електричним двигуном для буріння глибоких свердловин”; *кригоріз*, *льодоріз* (СУМ IV 342); *купиноріз* (СУМ IV 402) “рід плуга для зрізування купин і вирівнювання ґрунту”; *кущоріз* (СУМ IV 426); *місяцехід* (СУМ IV 753) “апарат для дослідження місяця”; *нафтопровід* (СУМ V 225); *нутромір* (СУМ V 457) “найпростіший прилад для вимірювання внутрішніх розмірів деталей” *паровідвід* (СУМ VI 73); *паромір* (СУМ VI 74); *паропровід* (СУМ VI 75); *пиломір* (СУМ VI 352); *пилосос* (СУМ VI 353); *плоскоріз* (СУМ VI 592) “культиватор з плоскоріжучими лапами”; *полотохід* (СУМ VI 593) “пристрій, що дозволяє пропускати плоти через греблю”; *повітропровід* (СУМ VI 677); *радіовисотомір* (СУМ VIII 431) “радіолокаційний прилад для вимірювання висоти польоту літального апарату”; *ростомір* (СУМ VIII 886); *селенохід* (СУМ IX 118) (селенологія – розділ астрономії, що вивчає рельєф); *силомір* (СУМ IX 169); *скиртоклад* (СУМ IX 267) “пристрій для подавання скірт”; *скиртоправ* (СУМ IX 267); *скирторіз* (СУМ IX 267); *склоріз* (СУМ IX 285); *скоропал* (СУМ IX 301); *снігомір* (СУМ IX 424); *соломотряс* (СУМ IX 450); *твердомір* (СУМ X 49); *теплопровід* (СУМ X 81); *тепломір* (СУМ X 81); *торфосос* (СУМ X 211); *хвилемір* (СУМ XI 36; Козак 265); *хвилевід* (СУМ XI 36); *хвилелом*, *хвилеріз* (СУМ XI 36); *часомір* (СУМ XI 277); *частотомір* (СУМ XI 281, Козак 270); *штангензубомір* (СУМ XI 533); *щілиноріз* (СУМ XI 590); *ямокопач* (СУМ XI 645); *бензоріз* (ЗТС 17); *гичкоріз* (ЗТС 19); *колодомір* (ЗТС 19); *цвяходер* (ЗТС 31); *громовідвід* (ЗТС 35, СУМ II 176); *самопис* (ЗТС 116); *самоскид* (ЗТС 116, СУМ IX 46); *штангенглибиномір* (ЗТС 162); *штангензубомір* (ЗТС 162) “інструмент, який складається з двох взаємно перпендикулярних лінійок (штанг) і використовується для вимірювання товщини зубців шестерень”; *електропривод* (Козак 86).

Активно побутують в українській мові композитно-нульсуфіксальні деривати на позначення **засобів пересування**, наприклад: *воздухоплав* (Гр I 248) (від *плавати по воздуху*); *тихоплав* (Гр IV 264); *тепловоз*, *теплохід* (СУМ X 80), *теплотяг* (Шел 95); *паротяг* (Саб 258); *бензинотяг* (Шел 6); *водовіз* (Шел 10); *ваговоз* (Шел 18); *аккумуляторотяг* (або льокомотив аккумуляторний) (Шел 43); *важкотяг* (Шел 98); *електротяг* (Шел 109); *всюдихід* (РУТС 41); *вертоліт* (РУТС 43, СУМ I 334); *паротеплохід* (РУТС, 337); *турбодизельелектрохід* (РУТС 576); *снігохід* (РУТС 614, ЗТС 124); *атомохід* (СТГ 8, СУМ I 71) “пароплав, двигуни якого працюють на атомній енергії”; *бензовоз* (СТГ 12, СУМ I 156); *газотурбовоз* (СТГ 42); *паровоз* (СТГ 162, ЗТС 88); *турбовоз* (СТГ 268); *бомбовоз* (СУМ I 216) “бомбардувальний літак”; *гноївковоз* (СУМ II 97) “машина для транспортування гноївки”; *електровоз* (СУМ II 468); *кригохід* (СУМ IV 342); *паротеплохід* (СУМ VI 76); *тролейвоз* (СУМ X 281) “вантажний автомобіль з електродвигуном”; *цементовоз* (СУМ XI 195); *бензиновоз* (ЗТС 16); *гавнотоп* (ССУС 92) “позашляховик”; *кучмовоз* (Нелюба 245) “предмет (авто), яким возять Л.Кучму”.

Серед композитно-нульсуфіксальних іменників української мови виокремлюється група композитів з першою займенниковою основою. Ці похідні привертають до себе увагу насамперед морфологічним вираженням першого компонента, адже участь займенника в творенні інших слів мови обмежена. Займенник у складі композита виявляє властиві йому частиномовні ознаки, що спричиняє виникнення своєрідних словотвірних значень. Композити з прономінально-вербальними основами виникли на базі предикативних зв'язків між складовими елементами мотивувальної синтагми. При цьому перший компонент походить винятково від основи означального займенника *сам*.

У джерелах середньокраїнської мови трапляються композитно-нульсуфіксальні лексеми зазначеної структури – назви зброї, наприклад: зброя взяв *самопа(л)*, пістолетувъ два (1649 ДНМ 194); там у кутку меч-*самосіч* (197); *самострѣл*, ballista (сер. XVII СлЛекс 100).

У сучасній українській мові побутують деривати з прономінально-вербальними основами на позначення знаряддя дії (інструменти, пристрої, прилади, апарати тощо) за характером виконання дії, вираженої опорним компонентом, наприклад: *самодур* (СУМ, IX, 34) “спеціальна снасть для ловлі морської риби”; *самолов* (39); мисливське “самодіюча пастка для ловлі звірів та птахів, різновид риболовної снасті”; *самонаклад* (40) *поліграфічне* “апарат для автоматичного подаван-

ня аркушів паперу в друкарській машинці”; *самопис* (42) “пристрій, який автоматично записує показання приладу”; *самопуск* (44) *технічне* “пристрій для пуску двигуна без ручного заведення”; *самостріл* (47) “пристрій особливої будови, за допомогою якого полюють на звірів”; *самохід* (50) “гармата на танковому шасі з власною тягою”.

Також трапляються найменування транспортних засобів, машин за функціональною дією, яку предмет здійснює без сторонньої допомоги, наприклад: *самокат* (СУМ, IX, 38) *застаріле* “назва велосипеда і мотоцикла, вживана переважно в період першої світової та громадянської війни; дитяча іграшка для катання на роликах або колесах, яку рухають відштовхуванням ноги”; *самоскид* (46), *самостил* (46) *технічне* “машина, що подає і розстилає торфини на полі для сушіння”; *самохід* (50) “назва деяких машин і транспортних засобів із власною тягою”; *самотяг* (50) *технічне* “ланцюговий транспортер для подавання вантажу, матеріалів”.

Описані структури з елементом *сам-* при вербальній опорній основі позначені потужним словотвірним потенціалом. Продуктивність цього типу засвідчується і досить широким діапазоном сполучуваності зазначеного компонента, що створює умови для перетворення його на афіксоїд, а отже, дає можливість системного моделювання слів-термінів з ним.

Отже, у мові досліджуваних періодів композити-інструментальні найменування з нульовим формантом представлені структурним типом з опорним вербальним компонентом, вони номінували засоби пересування, знаряддя дії, названої опорною дієслівною основою й спрямованої на об’єкт, вказаний першим компонентом складення. Більшість таких дериватів приймаються як композитоїди – маргінальні за своєю номінативною природою слова, що, з одного боку, утворені шляхом композиції, з іншого, характеризуються послабленою чи відсутньою мотиваційною роллю однієї з кореневих морфем, що перетворилася на афіксоїд, або обох коренів, які втратили семантичний зв’язок із значенням цілого слова. Значення таких морфем бере участь у мотивації значення складного слова.

Обстежений матеріал свідчить, що нульовий формант почав проявляти свою активність у композитно-суфіксальній деривації іменників української мови наприкінці XIX століття і на сьогодні є досить продуктивною словотвірною одиницею. Поява дериватів такого типу пов’язана із потребою номінації в термінології різних галузей.

Список скорочень джерел

ЄЄ – Євсевієве євангеліє. Наукове видання. Пам’ятки української мови XIIIст. Серія канонічної літератури / Відп. ред. В.В.Німчук. – К.: НАН України, 2001.- 320 с.

Гр – Словарь української мови. Збір. ред. журн. “Києв. старина”. Упорядкував, з дод. влас. матеріалу, Б.Грінченко. Т.1 – 4. – К., 1907 – 1909. – Репринтне видання. – К. : Лексикон, 1996.

КЗ – Зиновійв К. Вірші. Приповісті посполиті / Підг. тексту І.П.Чепіги. – К. : Наукова думка, 1971. – 390 с.

ДНМ – Ділова і народно-розмовна мова XVIIIст. Матеріали сотенних канцелярій і ратуш Лівобережної України: АН УРСР Ордена трудового червоного прапора. Ін-тут мовознавства ім. О.О.Потебні / Підг. до видання В.А.Передриєнко. – К. : Наукова думка, 1976. – 416 с.

РУТС – Російсько-український технічний словник / Уклад. М.М.Матійко, О.М.Матійко та ін. – К. : Державне видавництво технічної літератури УРСР, 1961. – 964 с.

Саб – Сабалдир Г.О. Практичний російсько-український словник / Г.О. Сабалдир. – К. : Видавниче товариство “Час”, 1926. – 436 с.

СлЛекс – Лексикон латинський Є.Славинецького. Лексикон словено-латинський Є.Славинецького та А.Корецького-Сатанівського. / Підг. до вид. В.В.Німчук. – К.: Наукова думка, 1973. – 540 с.

СУМ – Словник української мови : У 11 т. [ред. кол. : І.К.Білодід (гол.) та ін.]. – К. : Наукова думка, 1970–1980.

Шел – Практичний словник виробничої термінології / Упоряд. І.М.Шелудько. – Харків : Радянська школа, 1931. – 110 с.

ЭССЯ – Этимологический словарь славянских языков : Праславянский лексический фонд / Под ред. О.Н.Трубачева. – М. : Наука, 1974-1999 – Вып. 1-26.

Список використаних джерел

1. Безпояско О.К. Морфеміка української мови / О. К. Безпояско, К.Г. Городенська. – К. : Наукова думка, 1987. – 212 с.
2. Білоусенко П.І. Історія суфіксальної системи українського іменника (назви осіб чоловічого роду) / П.І. Білоусенко. – К.: КДПІ, 1993. – 216 с.
3. Клименко Н.Ф. Назви знарядь / Н.Ф. Клименко // Українська мова: Енциклопедія. – К.: Українська енциклопедія, 2000. – С.364-365.

4. Клименко Н.Ф. Система афіксального словотворення сучасної української мови / Н.Ф. Клименко. – К.: Наукова думка, 1973. – 189 с.
5. Мурзіна Л.А. Словотвірна категорія інструментальності у її зв'язках із синтаксичною структурою мови / Л.А. Мурзіна // Мовознавство. – 1996. – №2-3. – С.64-67.
6. Олексенко В.П. Словотвірна категорія інструменталія як категорія непредикатного типу / В.П. Олексенко // Функціонально-комунікативні аспекти граматики і тексту: Збірник наукових праць, присвячений ювілею доктора філологічних наук, професора, академіка АНВШ України, завідувача кафедри української мови ДонНУ Загнітка Анатолія Панасовича. – Донецьк: ДонНУ, 2004. – С.133-147.
7. Родіна Л.О. Суфіксальний словотвір іменників у сучасній українській мові / Л.О. Родіна // Словотвір сучасної української літературної мови. – К.: Наукова думка, 1979. – С.57-170.
8. Сніжко Н.В. Словотвірні моделі української виробничої лексики / Н.В. Сніжко // Методичні читання “Словотвірна та семантична структура української лексики”, присвячені пам'яті засновника дериватологічної школи на Україні проф.Івана Ковалика: Тези доповідей. – Львів: ЛДУ, 1991. – С.94-95.
9. Ташпулатова И. Словообразовательная категория орудия действия в современном украинском языке / И. Ташпулатова // Актуальные проблемы русского словообразования: Сборник научных статей. – Ташкент: Укитувчи, 1985. – С.229-233.

Анотація. У статті розглянуто і проаналізовано структурні особливості й семантику композитів-інструментальних найменувань з нульовим формантом у різні періоди функціонування української мови. З'ясовано, що основні їхні структурні типи успадковані ще з праслов'янського періоду. Нульовий формант мав високу продуктивність при творенні складних інструментальних назв упродовж писемного періоду розвитку української мови.

Ключові слова: композит, нульовий формант, інструментальні найменування, словотвірне значення, структурний тип, опорний компонент, мотивація.

Summary. In the article there have been considered and analyzed structural peculiarities and semantics of composite and instrumental names with zero formant in different periods of functioning of Ukrainian language. The phenomenon of zero suffixation in diachronic was studied by P. Belousenko, L. Gumeletskaya, in synchrony – N. Klimenko, O. Pinchuk, L. Podina, L. Tretevich. The scientists note that zero suffixes take an important place in word building system of modern Ukrainian language. There are a great number of unsolved problem as for zero suffix way of word building: indefinite composition of zero suffix derivatives in modern Ukrainian language, not researched in detail way the question of lexical and word building semantics of these derivatives, not defined the capacity of word building types and so on. Now it is very actual the researching of capacity of functional and semantic field nomina instrumenti, zero suffix-complex derivatives – names of instruments needs thorough study and description. According to research works of some scientists the word building category of nomina instrumenti includes five types of derivatives: names of instruments which are used in different fields of industry and in life; names of fishing tackle, hunter equipment and their parts; names of devices, mechanisms (in mechanics, technique, building) and their parts; names of cars and their parts; names of dishes and its parts.

There have been defined that in the language of researched periods the composites-instrumental names are presented by structural type with verbal component. The giving material shows that zero formant began to be active in composite suffix derivation of nouns of Ukrainian language at the end of the XIX century and today it is quite productive word building unit. The appearance of derivatives of such types is connected with necessity of nomination in terminology of different fields.

Key words: composite, zero formant, instrumental names, word building meaning, structural type, base component, motivation.

Отримано: 23.10.2015 р.